

Keskkonnaamet

Registrikood 70008658

Roheline 64, 80010 Pärnu

info@keskkonnaamet.ee

Lp hr Rainer Vakra, peadirektor

rainer.vakra@keskkonnaamet.ee

Lp hr Olav Avarsalu, peadirektori asetäitja

olav.avarsalu@keskkonnaamet.ee

Lp hr Erik Kosenkranius, peadirektori asetäitja

erik.kosenkranius@keskkonnaamet.ee

Lp pr Leelo Kukk, peadirektori asetäitja

leelo.kukk@keskkonnaamet.ee

Lp hr Taavi Tattar, looduskaitse planeerimise osakonna juhataja

taavi.tattar@keskkonnaamet.ee

Lp pr Marju Erit, liigikaitse büroo juhataja

marju.erit@keskkonnaamet.ee

Kliimaministeerium

Registrikood 70001231

Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn

info@kliimaministeerium.ee

Lp hr Antti Tooming, Kliimaministeeriumi elurikkuse ja keskkonnakaitse asekanstler

antti.tooming@kliimaministeerium.ee

Lp hr Taimo Aasma, elurikkuse kaitse osakonna juhataja

taimo.aasma@kliimaministeerium.ee

Lp hr Meelis Seedre, metsaosakonna juhataja

meelis.seedre@kliimaministeerium.ee

Lp pr Maarja Kilter, siseauditi osakonna juhataja

maarja.kilter@kliimaministeerium.ee

Lp hr Hanno Zingel, elurikkuse kaitse osakonna nõunik

hanno.zingel@kliimaministeerium.ee

Lp pr Marika Erikson, elurikkuse kaitse osakonna nõunik

marika.erikson@kliimaministeerium.ee

VAIE

Keskkonnaameti raielubade kehtetuks tunnistamiseks

/viimase digitaallkirja kuupäev/

Vaide esitaja 1:

MTÜ Roheline Pärnumaa

Registrikood 80581270

Säase 1-2, 80012 Pärnu
rohelineparnumaa@gmail.com

Vaide esitaja 1 seaduslik esindaja:

Tiina Georg

rohelineparnumaa@gmail.com

Vaide esitaja 2:

Päästame Eesti Metsad MTÜ

Registrikood 80577966

Jürtsi, Tammiku küla, 46329 Väike-Maarja vald, Lääne-Virumaa

info@savetheforest.ee

Vaide esitaja 2 seaduslik esindaja:

Farištamo Eller

faristamo@gmail.com

Vaide esitajate nõuded:

- 1) peatada käesoleva vaide lisades 1–55 toodud raielubade kehtivus vaidemenetluse ajaks;
- 2) tunnistada kehtetuks Keskkonnaameti registreeritud raielood, mis on toodud käesoleva vaide lisades 1–55.

ASJAOLUD

1. Keskkonnaamet on Pärnu maakonna Saarde valla üldplaneeringu kohasel rohevõrgustiku alal andnud rohevõrgustiku aladel raie tegemiseks muu hulgas raielood, mis on toodud käesoleva vaide lisades 1–55. Tegemist on vaid paaril riigimetsa kinnistul olevate raielubadega, st kogu rohevõrgustiku raiete maht on märkimisväärselt suurem.

ÕIGUSLIKUD PÕHJENDUSED

Vaide esitajatel on vaideõigus

1. MTÜ Roheline Pärnumaa (**vaide esitaja 1**) on keskkonnaorganisatsioon keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 31 lg 1 mõistes, kuna tema põhikirjaline eesmärk on keskkonnakaitse (põhikiri: **lisa 56**). Vaide esitaja 1 põhikirja punkti 1.2 kohaselt on tema eesmärgiks loodusliku mitmekesisuse, liigirikkuse, puhta ja inimväärse elukeskkonna ning miljööväärtuste säilitamine ja edendamine Eestis nii linna- kui ka looduskeskkonnas.
2. Päästame Eesti Metsad MTÜ (**vaide esitaja 2**) on keskkonnaorganisatsioon KeÜS § 31 lg 1 mõistes, kuna tema põhikirjaline eesmärk on keskkonnakaitse (põhikiri: **lisa 57**). Vaide esitaja 2 põhikirja punkti 1.2 kohaselt on tema eesmärgiks edendada loodushoidu, keskkonna- ja pärandkultuuri kaitset Eesti Vabariigis.

3. KeÜS § 30 lg 1 sätestab keskkonnaorganisatsiooni puhul avalikes huvides vaideõiguse. Seega on MTÜ-l Roheline Pärnumaa ja Päästame Eesti Metsad MTÜ-l (**vaide esitajad**) vaideõigus.

Vaie on tähtaegne

4. Vaide esitajad sai vaidlusalustest metsateatistest teada 2023. aasta novembris. Vaide esitajad on esitanud rohevõrgustiku alade raielubade kehtetuks tunnistamiseks varemgi vaideid ja vaide esitaja 2 on esitanud nende tühistamiseks ka kaebusi, kuid Keskkonnaamet on keskkonnakahju hüvitamise ja looduse taastamise asemel oma ebaseadusliku tegevusega suures mahus vanaviisi jätkanud ja samale Saarde valla rohevõrgustiku alale, mis on Keskkonnaameti ametnike loaandluse süül juba märkimisväärselt kahjustada saanud, massiliselt uusi raielube andnud.
5. **Kuna raielubade andmise kohta ei ole metsaregistris võimalik järjepidevalt ajakohast ja ülevaatlikku teavet saada, ei pidanud vaide esitajad raielubadest teada saama kohe pärast nende registreerimist metsaregistris.** Raieloa piiratud kehtivusaja tõttu ei saa välistada võimalust metsateatist vaidlustada. Kui Keskkonnaamet soovib vältida raielubade vaidlustamist hiljem kui 30 päeva pärast nende metsaregistris avaldamist, peaks Keskkonnaamet tagama, et metsateatised või info metsateatiste registreerimise kohta oleks vahetult pärast metsaregistris registreerimist huvitatud isikutele, sh vaide esitajale lihtsasti leitav ja kättesaadav. Seda lähenemist on korduvalt kinnitanud kohtupraktika¹, millega Keskkonnaamet peaks kursis olema, iseäranis arvestades, et üks menetlusosaline on olnud mitmetes niisugustes kohtuvaidluses Keskkonnaamet ise. Abiks oleks ka see, kui midagi ette võtta õigusvastaste haldusaktide massilise väljastamise suunal, et vähendada nende hulka. Erinevus on, kas Keskkonnaamet annab vastuolus õigusaktidega metsa raiumiseks viis või 5000 kuni 50 000 raieluba aastas.

Raieload on vastuolus kehtiva õigusega, kuna automaatraielubade andmisel ei ole arvestatud rohevõrgustikuga

6. Uuendusraie, mida Keskkonnaamet on Saarde valla rohevõrgustiku aladel ulatuslikult lubanud, sh käesoleva vaide esemeks olevate raielubadega, on väga intensiivne metsamajandamise viis. Mis puutub näiteksageraiesse, siis sellega raiutakse reeglina maha kõik kasvavad puud, v.a seemne- ja säilikpuud (TlnRnKo 29.01.2021, 3-20-245, p 21). Lageraiega seoses on sama märkinud Tallinna Ringkonnakohus teiseski lahendis (TlnRnKm 14.07.2021, 3-21-1187, p 14).
7. Saarde vallas kehtiva Saarde valla üldplaneeringu kaardi² kohaselt kuuluvad rohevõrgustikku alad, millel metsa raiumiseks on vaide esemeks olevad raieload antud.
8. Saarde valla üldplaneeringu seletuskirja³ kohaselt tuleb säilitada alade terviklikkus ja vältida terviklike looduslike killustumist. Looduslike alade osatähtsus rohevõrgustiku tugialal ei tohi langeda alla 90%. Rohevõrgustiku koridoride alal tuleb tagada sidusalt kulgevate looduslike koosluste olemasolu minimaalselt 70% ulatuses, milleks tuleb vajadusel rakendada kompenseerivaid meetmeid (metsastamine, põõsarinde rajamine, puude istutamine võrade liitumisega, jms). Tuleb tagada alade läbimõõdud/pindala ja kompaktsus. Nii eraomandis

¹ Kohtulahendid on leitavad Riigi Teataja veebilehelt www.riigiteataja.ee ja Riigikohtu lahendid ühtlasi Riigikohtu veebilehelt www.riigikohus.ee.

² https://saarde.kovtp.ee/documents/119303/397273/Saarde_%C3%9Cldplaneeringu_kaart_VALD_2.jpg/f9e95d23-eabf-4f6c-b3a5-1d4bac8d220d?version=1.0&t=1391158980052.

³ Saarde valla üldplaneeringu seletuskiri:

https://saarde.kovtp.ee/documents/119303/397273/%C3%9Cldplaneeringu_seletuskiri.PDF/f53c830c-7eba-469e-87f6-f7e339d08f4e?version=1.0.

olevate kui ka avalike rohealade koostoimimine on rohestruktuuri kui terviku jaoks vältimatult oluline. (Saarde valla üldplaneeringu seletuskirja lk 29-30).

9. Rohevõrgustikus on mh lageraiet lubatud automatiseeritud menetluses antud raielubadega, ning metsateatise esitamine avalikes registrites nähtav ei ole, st avalikkusel ei ole olnud võimalik raielubade menetluses osaleda.
10. Tulenevalt planeerimisseaduse (**PlanS**) § 6 p-st 17 on rohevõrgustiku eesmärk iseäranis eri tüüpi ökosüsteemide, sh erinevat tüüpi metsade kui elupaikade säilitamine, mitte pelgalt senise metsaala säilitamine loodusliku alana. Ka raiesmiku või noore uueneva metsa elustik kujutab endast looduskoslust, kuid lageraie toob aastakümneteks kaasa hoopis teistsugused keskkonnatingimused kui raieküps mets ning need ei pruugi tagada kõigile liikidele piisaval hulgal elupaiku ja ühendusteid ning seeläbi geneetilist mitmekesisust. Osa liikide puhul ei ole metsa raiumine olulise tähendusega, samas kui spetsiifilisema elupaiganõudlusega liikide jaoks võib nt lageraie olla elupaiku killustav ja rohevõrgustiku funktsiooni nõrgestav tegevus. Üksnes ala looduslikuna säilitamiseks ei oleks rohevõrgustikku tarvis. Selleks piisaks enamasti planeeringutes metsamaa senise kasutusotstarbe allesjätmisest. (RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, 12).
11. Rohevõrgustiku toimimise tagamiseks ei ole selle elemente tarvis tingimata loodusobjekti või vääriselupaigana kaitse alla võtta, kuid see ei tähenda, et rohevõrgustiku ökosüsteeme mõjutava majandustegevuse kohta käivad nõuded ei erineks millegi poolest muudel aladel kehtivatest. PlanS § 6 p-st 17 järeldeb ühtlasi, et seadusandja hinnangul ei ole Eestis elurikkuse kaitsmiseks piisavad kaitstavat loodusobjektid, sh Natura 2000 alad, vaid täiendavalt on tarvis neid ühendavat ja toetavat maastikuvormide võrgustikku kooskõlas direktiivi 92/43 art 3 lg-ga 3 ja art 10 lg-ga 1 (vt ka Komisjoni teatis, ELi elurikkuse strateegia aastani 2030, COM(2020) 380, ptk 2.1). Rohevõrgustiku eesmärgid ei piirdu samas vaid Natura 2000 raames kaitstavate liikidega. Rohevõrgustiku toimimist mõjutavad ka raied. PlanS § 14 lg 1 p 5 ja § 56 lg 1 p 9 kinnitavad, et rohevõrgustiku säilitamine ei ole vaid kohaliku omavalitsuse, vaid ka riigi pädevate asutuste vastutusalas. Seda järeldest toetavad põhiseaduse (PS) § 5 ja § 53 esimene lause, samuti Euroopa Liidu toimimise lepingu art 191 lg 1. Raie lubatavuse lõplik ja igakülgne kontrollimine on just nimelt Keskkonnaameti pädevuses (metsaseaduse (**MS**) § 41 lg 7). Rohevõrgustikku tohib ebasoodsalt mõjutada vaid ülekaaluka huvi korral. Selliseks huviks võib olla omaniku või kasutaja huvi kinnistul metsa majandada, kui selline kasutus ei ole välistatud kehtiva planeeringuga (RKHKo 15.12.2022, 3-20-1310, p 29). See ei tähenda, et üldplaneeringust tuleneva selgesõnalise kitsenduse puudumisel oleks metsateatise esitaja omandipõhiõigus või ettevõtlusvabadus igal juhul olulisem rohevõrgustiku eesmärkidest. Huvi metsa majandada ja võimalikku olulist negatiivset mõju rohevõrgustiku eesmärkidele tuleb vajaduse korral metsateatise menetluses kaaluda konkreetseid asjaolusid arvestades. Õigusliku aluse kaalutusotsuse tegemiseks annab MS § 41 lg 8 koos KeÜS §-ga 10 ja PlanS § 6 p-ga 17. MS § 41 lg 8 kohaselt on Keskkonnaametil õigus metsateatise registreerimisest keelduda, kui kavandatud raie ei vasta õigusaktide nõuetele. Selliseks „õigusakti nõudeks“ on ka KeÜS § 10, mille järgi tuleb keskkonnoahtu vältida. Keskkonnoahtu või olulist keskkonnahäiringut tuleb sama paragrahvi järgi erandina taluda, kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu, puudub mõistlik alternatiiv ja keskkonnoahtu või olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed. Keskkonnoaht on KeÜS § 5 kohaselt olulise keskkonnahäiringu tekkimise piisav tõenäosus. Keskkonnahäiring on sama seaduse § 3 lg 1 esimese lause järgi inimtegevusega kaasnev vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale, sealhulgas keskkonna kaudu toimiv mõju inimese tervisele, heaolule või varale või kultuuripärandile. Rohevõrgustiku säilimise, toimimise, terviklikkuse või sidususe oluline kahjustamine on oluline keskkonnahäiring. Konkreetne oht säärase tagajärje tekkimiseks on keskkonnoaht KeÜS § 10 mõttes. (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p-d 14, 19, 21-22.)
12. Planeerimisjuhendis on nt viidatud, et elupaika killustav mõju muutub oluliseks, kui metsaga kaetud ala pindala langeb alla 50%. Sellisel juhul tuleks killustamise vältimiseks eelistada suurte, terviklike ja kompaksete (väikese servaalaga) metsamassiivide säilimist. Oluline on, et

säilivad elupaigad ei paikneks üksteisest liiga kaugel ja oleks ühendatud koridoridega ning et nad sisaldaksid esinduslikku osa kõikidest piirkonna looduslikest metsakoosluste tüüpidest ja erinevas vanuselises koosseisus metsa (rohevõrgustiku planeerimise juhend, lk-d 35-39). Kuna rohevõrgustik on loodud elurikkuse säilitamiseks ja selleks vajalike ökosüsteemide kaitseks, tuleb siin kõrgendatud tähelepanu pöörata LKS §-le 51², mis keelab hävitada ja kahjustada nende loomaliikide isendite selgelt märgatavaid paljunemis- või puhkekohti, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab IV lisa punktis a. Isegi juhtudel, kus niisugustele nõuetele ei ole üldplaneeringus piisavalt tähelepanu pööratud, ei tohi Keskkonnaamet neid metsateatise menetluses ignoreerida. (vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 23).

13. Rohevõrgustiku toimimist eelkirjeldatud alustel ei taga täiel määral üldised tingimused raietele (MS 4. peatüki 3. jagu, keskkonnaministri 27. detsembri 2006. a määrusena nr 88 kehtestatud [metsa majandamise eeskiri](#)), sest need ei lähtu rohevõrgustiku spetsiifilistest vajadustest. Nt MS § 29 lg 9 sätestab küll piirangu, et enne raiesmiku uuenemist ei tohi põhimõtteliselt teha uut lageraiet raiesmikuga piirneval metsaeraldisel, kuid mets loetakse nende sätete kohaldamisel MS § 24 lg 4 ja metsa majandamise eeskirja § 16 lg 1 järgi uuenuks juba teatud hulga 0,5 kuni 1,0 m kõrguste puude kasvamise hetkest, mitte raiutud metsaga samaväärse elupaiga väljakujunemisest arvates. Uuenenud mets metsaseaduse tähenduses ei saa pikka aega tasakaalustada läheduses kavandatava järgmise raie mõjusid. Rohevõrgustiku aspektist tuleb arvestada varasemaid raieid laiemalt kui ainult piirnevatel aladel, samuti muid tegevusi lisaks raietele, nagu maapinna kuivendamine, ehitustegevus jms. Metsaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja järgi hõlmab õigusaktide nõuetele vastavuse kontroll uuendus-, harvendus- ja valikraie korral ka varasemate tegevuste koosmõju hindamist (XI Riigikogu 327 SE, § 27). (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 24.)
14. Keskkonnaametil rohevõrgustiku alal metsateatise registreerimisel MS § 41 lg 8 alusel kontrollida, kas raie lubamisel on koos teiste mõjudega tagatud rohevõrgustiku säilimine, toimimine, terviklikkus ja sidusus. Kuna ohtu rohevõrgustiku säilimisele, toimimisele, terviklikkusele ja sidususele ei saa raieid kumulatiivselt ja koos võimalike muude teguritega täielikult välistada, peab Keskkonnaamet KeÜS § 28 lg 2 kohaselt teavitama avalikkust rohevõrgustikuga hõlmatud metsa raiumiseks esitatud metsateatisest enne selle registreerimist. Avalikkuse teavitamine on oluline seda enam, et Keskkonnaamet on ise haldusasjas nr 3-21-979 usutavalt selgitanud, et tal ei ole võimalik iga metsateatise puhul tutvuda kohapealse olukorraga. (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p-d 22–24, 28, 31.)
15. Keskkonnaamet LKS § 55 lg-st 6¹ tuletatavaid tingimusi ennetava meetmena metsateatise registreeringule haldusmenetluse seaduse (HMS) § 53 lg 2 p-de 2 ja 3 alusel lisada, kui ilmneb konkreetne oht, et raiumine võib muidu kaasa tuua LKS § 55 lg 6¹ rikkumise (vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979 p 26). Ei ole metsi, kus pesitsusajal linde ei pesitseks. Kui inimene ei leia pesitsusajal pesi üles, ei tähenda, et linnud metsas ei pesitseks. Veelgi enam, rohevõrgustiku aladel on üldjuhul suurem liigirikkus ja pesitsustihedus. Keskkonnaameti õiguslikult mittesiduvatest soovitustest hoolimata on raietega pesitsusajal jätkatud. Seega pesitsusajal raie tegemise korral toimub lindude häirimine ja tapmine kindlusega külgneva tõenäosusega. Keskkonnaamet õiguslikult mittesiduvatest kõrvaltingimustest hoolimata on pesitsusaegsete raietega jätkatud, seega on vajalik eelnimetatud kõrvaltingimuse lisamine.
16. Lisaks eelnevale tuleneb avalikkuse teavitamise kohustus vajadusest tagada keskkonnaühendustele tõhus kaebeõigus (Århusi konventsiooni art 9 lg 3 ning KeÜS §-d 30 ja 31). Kaebeõigus oleks illusoorne, kui keskkonnaühendustel poleks metsateatisest praktiliselt võimalik teada saada enne selle registreerimist, sest kui HMS § 53 lg 1 p 1 ja lg 2 p 3 alusel pole määratud teisiti, jõustub registreeritud metsateatis kohe. See võidakse realiseerida kiiresti ning metsa raiumine ei ole tagasi pööratav. Kolleegium peab ka mõistlikuks, et keskkonnaühendused esitavad oma vastuväited raietele algses haldusmenetluses, mitte alles vaide- või kohtumenetluses. (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 32.)
17. Metsateatise puhul piisab avalikkuse teavitamiseks teatise esitamise kohta teabe avaldamisest. See võib toimuda nt Keskkonnaameti veebilehel või avalikkusele kättesaadavas infosüsteemis.

Avaldatav teave peab võimaldama lihtsalt aru saada kavandatava raie asukohast ja tingimustest ning võimaldama huvitatud isikutel hõlpsasti leida neid huvitav teave üles suurest andmemassist. Sellele aitaks kaasa nt võimalus tellida automaatseid teavitusi teatud piirkonna metsateatiste kohta, samuti võimalus eristada rohevõrgustikuga seotud ja muid kõrgendatud tähelepanu väärvaid metsi muudest metsadest. (Vt ka RKHKm 09.12.2022, [3-22-348/19](#), p 14; RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 33.)

18. KeÜS § 28 lg 4 järgi peab avalikkuse kaasamisel menetlustähtaja pikkus olema selline, mis asja mahukust ja keerukust arvestades võimaldab avalikkusel tõhusalt osaleda, sealhulgas peab menetlustähtaeg võimaldama piisavat ettevalmistusaega. Keskkonnaministri määruse „Metsateatise esitatavate andmete loetelu ning metsateatise esitamise, menetlemise ja registreerimise kord ning tähtjad“ § 2 lg 3 näeb ette, et Keskkonnaamet kontrollib metsateatise nõuetekohasust ja kavandatud raie vastavust õigusaktidega kehtestatud nõuetele 15 tööpäeva jooksul. See tähtaeg võimaldab anda avalikkusele seisukohtade esitamiseks rohevõrgustikku puudutava metsateatise kohta nt ühenädalase või kümnapäevase tähtaja. Ka olemasoleva teabe põhjal võimalikule ohule viitavate vastuväidete esitamine tõstab metsateatise menetluse kvaliteeti võrreldes menetlusega, millest avalikkus ei tea. (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 34.)
19. Kui menetlusosalistelt laekuv või muu teave tekitab konkreetse ja põhjendatud kahtluse, et raie võib rohevõrgustikku ohustada, ning kahtluse kõrvaldamine põhjustab viivituse, tuleb Keskkonnaametil asjaolude täiendavaks kontrollimiseks HMS § 41 järgi teavitada menetlusosalisi põhjustest, miks haldusmenetluse toiminguid ei ole võimalik teha ettenähtud tähtaja jooksul. Ohukahtluse kõrvaldamiseks tehtav aja- ja muu ressursikulu peab olema mõistlik ja proportsionaalne. Kui neis piires ei ole võimalik kahtlusi kõrvaldada, siis tuleb arvestada võimaliku väärotsustuse tõenäosust ja tagajärgi (Riigikohtu otsus asjas nr 3-3-1-54-03, p 26). KeÜS § 10 kohaldamisel tuleb siis ohtu möönda ning selgitada, kas selle tekitamist õigustab ülekaalukas huvi. Menetluses laekunud kaalukate vastuväidetega mittenõustumist tuleb metsateatise andmisel põhjendada (HMS § 56 lg 1). (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 35.)
20. Metsateatist ei tule registreerida silmapilkselt ega ka mitte paari päeva jooksul. Kontrollimise ja kaasamise kohustus metsateatiste menetluses ei too kaasa intensiivset põhiõiguste piirangut, vaid lükkab raie mõnevõrra edasi. (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 36.)
21. Uurimispõhimõte, ettevaatusprintsip ja avalikkuse teavitamise kohustus kehtivad metsateatise menetluses sõltumata sellest, kas metsateatise registreerimiseks teeb üksikotsuse ametnik või automaatne infosüsteem. Automaatsüsteemi kasutamine iseenesest ei vabasta haldusorganit ühegi asjakohase õigusnormi järgimise kohustusest. Sellest ei saa haldusorganit vabastada ka infosüsteemi tööd juhtiva arvutiprogrammi iseärasused ega programmi aluseks olev halduseeskiri. (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979, p 38.)
22. Mis tahes automatiseeritud haldusotsuse õiguspärasuse eest vastutab kokkuvõttes vastavat infosüsteemi rakendav haldusorgan. Haldusorgan peab tagama, et infosüsteemi kasutatavad alusandmed oleks õiged, täielikud ja ajakohased ning et infosüsteem järgiks kõiki kehtivast õigusest tulenevaid nõudeid, sh õiguse üldpõhimõtteid ja selliseid norme, mis vajavad tõlgendamist. Hindamis- ja kaalutusotsuste puhul tohib haldusorgan rakendada vaid süsteemi, mis tagab kõigi oluliste asjaolude arvestamise ning lähtub ainult asjakohastest asjaoludest (HMS § 4 lg 2). Kui kättesaadav tehnoloogia ei võimalda neid nõudeid täita, peab otsustusprotsessis osalema ka inimene. Enne automaatseid haldusotsuseid genereeriva süsteemi tööle rakendamist peab haldusorgan üksikasjalikult hindama väärotsuste riski. Tüüpjuhtumite reguleerimiseks võib haldusorgan halduseeskirju kasutada ja luua nende rakendamiseks ka arvutiprogramme, kuid haldusorgan peab alati olema valmis tegelema erijuhtumitega, mille jaoks halduseeskirjas lahendust ei ole või mille jaoks halduseeskirja lahendused ei ole sobivad. (Vt RKHKo 28.09.2023, 3-21-979 p 41.)

23. Isegi kui Pärnumaa maakonnaplaneeringu kehtestamise hetkel toimis rohevõrgustik planeeringu seletuskirja järgi piisavalt, ei ole tähenda see automaatselt, et konkreetne tugiala vaidlusaluste raiete ja muude tegevuste koosmõjus jätkab toimimist. Raie tulemusena muutuvad keskkonnatingimused raielankidel ning kaovad senised elupaigad. Keskkonnaamet pole üldjoonteski hinnanud, kas vastavat tüüpi kaduvaid elupaiku kompenseerivad piisavalt muud ümbritsevad alad. (Vt RKHko 28.09.2023, 3-21-979, p 46.) Keskkonnaamet ei ole arvestanud raiete kumulatiivseid mõjusid.
24. Nn ärireegli BR07 kui halduseeskirja alusel toimiv automaatsüsteem ei näinud ette võimalust rohevõrgustikuga seotud asjaolude juhtumipõhiseks hindamiseks ja ohu välistamiseks. Keskkonnaameti väitel haldusasjas nr 3-21-979 arvestab arvutiprogramm metsaseadusest ja selle rakendusaktidest tulenevaid üldisi piiranguid raietele (nt raieeraldiste suurus ja piirnevatel aladel toimunud raied), samuti üldplaneeringusse kantud kitsendusi. Riigikohus leidis, et see ei ole see rohevõrgustiku aladel igas olukorras piisav (Vt RKHko 28.09.2023, 3-21-979, p-d 24, 47).
25. Automatiseeritud menetluses ei ole lubatud anda raielube, kui automatiseeritud menetluses ei järgita rohevõrgustikuga seotud õigusnorme ja nõudeid. Rohevõrgustikuga nõuetekohast arvestamist raielubadest ei nähtu, mistõttu tuleb raieload kehtetuks tunnistada.
26. Kohtupraktikas on varemgi leitud, et olenemata sellest, et lageraie järel säiliks iseenesest looduslik ala ja kõlvikuliselt koosseisult on põhimõtteliselt jätkuvalt tegemist (uueneva) metsamaaga, ei anna see alust ignoreerida asjaolu, et lageraie järel võtaks metsa tegelik uueneda aega aastakümneid. Samuti ei ole põhjust üldistavalt eeldada, et rohevõrgustiku eesmärgipärane toimimine on igasugusel looduslikul alal alati ühetaoliselt tagatud, olgu tegemist siis raieküpse metsaga või metsauuendusala või noorendikuga. Ringkonnakohus ei jaganud Keskkonnaameti seisukohta, et kuna uuendusraiate (sh lageraie ja turberaie) eesmärk on metsa uuendamine või uueneda (MS § 28 lg 6) ning erinevalt raadamisest ei ole alust väita, et raiete tulemusel võiks väheneda looduslike alade (s.o rohevõrgustiku) ulatus, siis ei saa järeldada, et lageraie võiks kahjustada rohevõrgustiku toimimist. (TlnRnKm 14.07.2021, 3-21-1187, p 14). Sarnaselt on ringkonnakohus leidnud teiseski lahendis, et lageraie läheks üldplaneeringu rohevõrgustiku ala sätestusega vastuollu (TlnRnKo 29.01.2021, 3-20-245, p-d 19.3, 20).

Vaidemenetluse ajaks raielubade täitmise peatamise taotlus

27. Vaide esitajad taotleavad Keskkonnaametilt raielubade täitmise peatamist vaidemenetluse ajaks kooskõlas HMS §-ga 81. Raielubade täitmise peatamine on vajalik vaide esitajate põhikirjalise keskkonnakaitse edendamise ja avaliku looduskaitsehuvi kaitseks. HMS § 81 sõnastus ei piira sätte kohaldamisala ainult ettekirjutustega, vaid hõlmab keskkonnavaldkonna mis tahes haldusaktide täitmise peatamist. Tallinna Ringkonnakohus kasutas näiteks kaevandamisloa puhul samuti täitmise peatamise mõistet (TlnRnKm 17.07.2023, 3-23-522, p 22). Kui raielubade kehtivust ei peatata, võivad raie tegemiseks õigustatud isikud rohevõrgustikus raiet teha, mis on pöördumatu protsess, sest raietega kahjustatud või hävitatud ökosüsteemi taastumine võtab aega vähemalt aastakümneid.

MUUD MENETLUSLIKUD KÜSIMUSED

28. Vaide esitajad kinnitavad, et neile teada olevalt ei ole asjas jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust.

Lisad:

- 1–55) vaide esemeks olevad raieload;
- 56) MTÜ Roheline Pärnumaa põhikiri;
- 57) MTÜ Päästame Eesti Metsad MTÜ põhikiri;
- 58) MTÜ Roheline Pärnumaa äriregistri väljavõte;
- 59) Päästame Eesti Metsad MTÜ äriregistri väljavõte.

Lugupidamisega

(Allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Georg

MTÜ Roheline Pärnumaa seaduslik esindaja

Farištamo Eller

Päästame Eesti Metsad MTÜ seaduslik esindaja